

ODBOR ZA FUNKCIJU PRAĆENJA USKLAĐENOSTI

**FUNKCIJA PRAĆENJA USKLAĐENOSTI U BANKAMA
OSNOVNI ZAKLJUČCI O USTROJU I NADLEŽNOSTIMA**

Široko postavljena definicija funkcije praćenja usklađenosti (FPU) u *Zakonu o kreditnim institucijama (ZOKI)* te brojnost/raznovrsnost zahtjeva prema Compliance odjelima/officerima (**Compliance**) rezultirali su različitim ustrojem FPU i nadležnostima Compliance-a u bankama. S druge strane, Odbor za funkciju praćenja usklađenosti HUB-a (**Odbor**) je zajedničko tijelo banaka članica i treba zastupati zajedničke stavove članica. Stoga se korisnim čini utvrditi zajedničke osnovne zaključke Odbora o ustroju FPU i ulozi Compliance-a kojima se može ukazati na praktične probleme i koji mogu biti osnova za daljnji rad. Zajednički osnovni zaključci temelje se na pozitivnim propisima i dostupnim materijalima Baselskog odbora za superviziju banaka.

* * *

- 1) **Funkcija praćenja usklađenosti nije na jednak način shvaćena i regulirana u Hrvatskoj i u drugim državama. Iako su prisutne mnoge sličnosti, ponekad postoje i razlike pa poslovi koje Compliance obavlja ili način na koji se ti poslovi u jednoj banci/državi obavljaju ne mora značiti da te iste poslove ili na isti način mora obavljati Compliance u drugoj banci.**

U bankovnoj regulativi nekih država poput Austrije, Češke ili Slovenije, FPU uopće nije izdvojena kao zasebna kontrolna funkcija. U Hrvatskoj je FPU izrijeком navedena u krovnoj bankovnoj regulativi te su njen ustroj, načela rada, izvješćivanje i nadzor detaljno uređeni kroz podzakonske akte središnje banke. Banke ovisno o svojoj veličini određuju kako će se pojedini poslovi obavljati što ovisno o primjerenosti i raspoloživim resursima može značiti veću ili manju uključenost Compliance-a.

- 2) **Poslove koji po ZOKI potpadaju pod FPU, ne treba poistovjećivati s organizacijskim dijelom/osobom odgovornom za njen rad.**

Banke moraju poslovati u skladu sa stotinama specijalističkih internih i eksternih propisa, moraju udovoljiti tisućama regulatornih/industrijskih zahtjeva koji proizlaze iz desetina manje ili više specijaliziranih područja. Zbog toga poslovi koji pripadaju FPU, a imajući u vidu široke definicije kakve su u ZOKI-u i pripadajućoj *Odluci o sustavu unutarnjih kontrola*, ne mogu biti u nadležnosti samo jednog odjela/osobe (Compliance) u banci. Usklađenost predstavlja odgovornost upravljačkih tijela i višeg rukovodstva banke, te je obveza svih zaposlenika. Banke se, općenito govoreći, od rizika neusklađenosti štite zapošljavanjem specijalista za pojedina područja i formiranjem organizacijskih jedinica. Ukoliko bi se ZOKI tumačio na način da je usklađenost ili nadzor nad usklađenosti sa svim primjenjivim propisima u odgovornosti samo Compliance-a, tada bi se rizik usklađenosti u praksi povećavao umjesto da se smanjuje.

3) Ponekad postoji nerazumijevanje o ulozi i zadacima FPU odnosno Compliance-a koje je uvjetovano nizom okolnosti koje su različite unutar pojedine banke.

Zbog činjenice da je FPU relativno nova funkcija u bankama, te da FPU nije na jednak način implementirana u državama čije bankovne grupacije imaju svoje banke-kćeri, ali i zbog činjenice da je definicija FPU vrlo široko postavljena u ZOKI/ZTK – ponekad se javljaju nerealna očekivanja prema Compliance-u od strane subjekata poput supervizora, revizora ili managementa. Ta očekivanja mogu biti nerealna iz razloga što nadilaze kapacitete i mogućnosti jednog odjela/osobe ili zato što su operativne naravi pa tako nisu u skladu s kontrolnom odnosno savjetodavnom prirodom FPU.

4) Compliance-u se u bankama daju zaduženja koja nisu navedena u poslovima FPU u ZOKI. Takva praksa ne mora biti pogrešna no pri tom valja paziti da ta zaduženja budu u uskoj vezi s poslovima FPU te da se obavljaju u skladu s kontrolnom/savjetodavnom ulogom FPU.

FPU i Compliance relativno su novi pojmovi u bankama, a razumijevanje usklađenosti još uvijek nije harmonizirano na međunarodnoj, niti na domaćoj razini. Praksa pokazuje da se u nadležnost Compliance-u često daju druga zaduženja koje zakonodavac nije izriječno predvidio kao dio FPU. U tu skupinu zaduženja potpada npr. etika i kodeks ponašanja, sprječavanje sukoba interesa, pošten odnos prema klijentima i/ili potrošačima, borba protiv mita i korupcije, sprječavanje prijevara, zaštita osobnih podataka i bankovne tajne, ocjena primjerenosti nadzornih/upravljačkih djelatnika, aktivna uloga u provođenju politike primitaka, društveno odgovorno poslovanje, FATCA, i sl. Takva praksa ne mora biti pogrešna no pri tom valja paziti da ta zaduženja budu u uskoj vezi s poslovima i ciljevima FPU, te da se obavljaju u skladu s kontrolnom/savjetodavnom ulogom FPU. Sudjelovanje Compliance-a u provođenju poslovnih aktivnosti ili sudjelovanje u operativnim aktivnostima banke bio bi pogrešan smjer alokacije zaduženja Compliance-a.

5) Prilikom određivanja ljudskih, tehničkih i drugih resursa Compliance-a, banka mora u vidu imati i druga zaduženja koja su Compliance-u dodijeljena izvan opisa poslova FPU u ZOKI, kao i veličinu banke te vrstu, opseg i složenost njenog poslovanja.

Prioritet kod određivanja ili dodjele resursa Compliance-a trebala bi biti pokrivenost poslova FPU kako ih definira ZOKI. Ukoliko su svi poslovi FPU iz ZOKI pokriveni na odgovarajući način, te ukoliko postoji potreba, tada ima prostora i za druga zaduženja Compliance-a. Ukupno gledajući, resurse za Compliance treba odrediti imajući u vidu veličinu same banke, vrstu, opseg i složenost njenog poslovanja, te brojnost i opseg svih Compliance-u dodijeljenih zaduženja.

6) Metodologije utvrđivanja i praćenja usklađenosti mogu biti različite, što ovisi od banke do banke. Ne postoji propisana univerzalna metodologija koja bi bila primjenjiva na male, srednje i velike banke ili na banke u domaćem ili stranom vlasništvu.

U praćenju usklađenosti neke banke su uspostavile metodologije slične onima koje koriste specijalisti za operativne rizike. Neke banke koriste *self-assessment* upitnike, neke kroz *risk mapping* same analiziraju rizik usklađenosti, neke se baziraju jednostavnijem modelu ocjenjivanja itd. Uprava svake banke u suradnji s Nadzornim odborom i Compliance-om mora procijeniti koja metodologija je najprimjerenija baš za tu banku. Razlike u metodologijama

među bankama ne znače da je jedna ispravna, a druga pogrešna. Praćenje bilo kojeg rizika, pa tako i rizika usklađenosti, uglavnom nije egzaktna znanost već ovisi o mnogim čimbenicima čija se vrsta, značaj i brojnost mijenja i razlikuje od banke do banke, te od grupacije do grupacije.

- 7) Dužnost praćenja regulative i implementacije regulatornih zahtjeva je na višem rukovodstvu banke odnosno na specijalističkim jedinicama koje čine stručnjaci za pojedino područje. Praćenje relevantnih regulatornih kretanja od strane Compliance-a nužno je u svrhu kontrole praćenja ključne regulative od strane višeg rukovodstva odnosno specijalističkih jedinica, zatim u svrhu afirmacije/popularizacije usklađenog poslovanja te u svrhu kvalitetnijeg utvrđivanja i procjene rizika usklađenosti.**

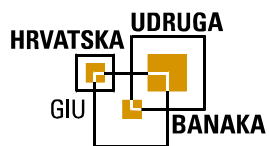
Compliance u granicama zaduženja određenih unutar pojedine banke prati regulativu i regulatorne zahtjeve radi kontrole specijalističkih organizacijskih jedinica kao prvog stupa obrane usklađenosti. Specijalisti moraju svoj posao organizirati i izvršavati u skladu s pravilima vezanim uz svoju struku. Postavljanje FPU na način da samo Compliance prati regulativu i regulatorne zahtjeve ili da samo Compliance o regulativi informira Upravu i odjele u banci doprinosi pretvaranju Compliance-a u organizacijsku jedinicu podrške što Compliance ne bi smio biti, te istodobno umanjuje sposobnost vršenja kontrolne funkcije. Praćenje regulatornih kretanja jest dio poslova u Compliance-u koji se provodi radi utvrđenja i identifikacije rizika usklađenosti, kao i radi savjetovanja, iniciranja odgovarajućih tema i podizanja svijesti o nužnosti usklađenosti.

- 8) Rukovođenje procesom usklađenja s pojedinom regulativom i regulatornim zahtjevima, te unutarnja odgovornost za usklađenost ne bi trebale biti u domeni Compliance-a.**

Organiziranje i provođenje usklađenja s regulatornim zahtjevima nije novost. Banke su to radile od svojih početaka. Povećanje regulatornih zahtjeva unazad nekoliko desetaka godina uzrokovala je povećanje ili formiranje novih organizacijskih jedinica čiji su poslovni zadaci uvjetovani odnosno određeni baš tom novom regulativom. Specijalisti u tim organizacijskim jedinicama raspolažu znanjima koja im omogućuju praćenje regulative iz vlastite nadležnosti, razumijevanje regulative i njenih učinaka na poslovanje i procese u banci, provođenje usklađenja i uspostave sustava internih kontrola radi osiguravanja usklađenosti. Smisao uvođenja FPU nije bilo uspostavljanje procedura za provođenje usklađenja ili alokacija odgovornosti za usklađenje u jednoj organizacijskoj jedinici. Ukoliko bi Compliance unutar banke bio odgovoran za usklađenje s regulatornim zahtjevima, tada bi se narušila objektivnost Compliancea u dijelu utvrđenja i procjene rizika usklađenosti. Naime, tako bi Compliance prvo rukovodio usklađenjem ili potvrđivao usklađenost, a potom bi sam sebe provjeravao što je školski primjer sukoba interesa. Odgovornost za usklađenost i rizik usklađenosti su prisutni na svim razinama u banci i svatko ima svoju ulogu i zadatak u tom procesu u koji su uključeni svi zaposlenici sve do upravljačkih razina.

- 9) Način rada FPU odnosno Compliance-a nije istovjetan načinu rada Unutarnje revizije.**

FPU ne predstavlja samo podvrstu *Legal/Regulatory Audit-a* već je to drugačija funkcija, s drugačijom svrhom i operativnim zadacima od Unutarnje revizije. Dok je kod Unutarnje revizije naglasak na *ex post* kontroli i gdje Unutarnja revizija u pravilu ne sudjeluje u *ex ante*

aktivnostima vezanim uz usklađenje, FPU odnosno Compliance naglasak stavlja na *ex ante* aktivnosti koje uključuju ne samo provođenje kontrola u ograničenom opsegu, već i informiranje, savjetovanje, jačanje svijesti itd. Ovo ne znači da FPU ne vrši *ex post* provjere usklađenosti, no vrsta aktivnosti, metodologija rada i opseg kontrola koje provode ove dvije funkcije je različit.

* * *

Zadnje ažurirano: 2015/09/14
Mjesto ažuriranja: Zagreb, Hrvatska

